

[Olufson.]

var valgt oppe i Nordjylland, foreslaar begge Ekspropriation og offentligt Fæste. Det er altsaa ikke noget, vi har fundet paa for nylig. Fra 1892 har det været fremme i en Kommissionsbetænkning, men ogsaa senere kom det frem, idet adskillige Medlemmer indenfor Venstrepartiet har stillet Forslag derom her paa Rigsdagen. I 1896—97 er der tre af Venstres Folk, der stiller Ændringsforslag i den Retning, kræver en Bestemmelse om Ekspropriation tilføjet en Lov, der netop gik ud paa at skaffe Jord til Husmænd. De tre Mænd var Poul Christensen, J. K. Lauridsen og Thomas Larsen, der nu sidder i Landstinget. Andre Medlemmer har været inde paa det samme, jeg kan saaledes nævne Nøhr, der stod indenfor Venstre. Gang paa Gang har Venstre altsaa stillet Krav om Ekspropriation, og Gang paa Gang har Talen været om offentligt Fæste. For første Gang i Historien melder Venstre sig som et enigt, samlet Venstre mod disse Krav. Det er det nye, der ligger i denne Situation.

Men naar man saa fra den Side mener, at man kan udnytte dette Spørgsmaal og derigennem skabe sig det Flertal ude i Landet, som man mangler, standse den Tilbagegang i Rækkerne, der er, og muligvis faa den afløst af Fremgang, tror jeg absolut ikke derpaa, fordi Kravet om Ekspropriation lever ude i den danske Landbefolkning.

Det ærede Medlem Hr. Johannes Hansen vilde gerne tale paa Husmændenes Vegne. Det ærede Medlem Hr. Madsen-Mygdal og det ærede Medlem Hr. Pinstrup har jo talt paa Landbrugets Vegne. Men alle tre tager her fejl. De ærede Medlemmer Hr. Madsen-Mygdal og Hr. Pinstrup kan kun tale paa Stor-Landbrugets Vegne, paa Husmændenes Vegne har de intet Mandat til at tale, thi hvis de vilde det, vilde deres Toner komme til at lyde en lille Smule anderledes. Gang paa Gang har de danske Husmænd — det gælder dem her paa Sjælland, det gælder Jyderne, det gælder Fynboerne —, naar de har udtalt sig om dette Spørgsmaal, stærkt og klart krævet offentligt Fæste og Ekspropriation, hvis man overhovedet vilde undgaa den Spekulation i Jorden, som et mægtigt Udbud af offentlige Midler uvægerligt vilde føre med sig.

Jeg skal ikke paa dette sene Tidspunkt trætte det høje Folketing med at oplæse alle disse Resolutioner, men jeg vil gerne med den højtærede Formands Tilladelse tage en af de mest typiske. Det er en Resolution, der er blevet vedtaget paa Sendemands-

mødet i Odense i 1908. En lignende var i Forvejen vedtaget i Jylland og ogsaa paa det danske Landsmøde. De fynske Husmænd udtalte i 1908:

„Jordprisen skal være saaledes, (som det med Rette er foreslaaet af jydsk Husmandsforeninger), at den ikke overstiger den af Staten selv ansatte Ejendomsskyld (senere Jordværdi) mulig med passende Tillæg efter Kommissionens Skøn for Pristigning siden sidste Ansættelse. Kan Jord ikke erhverves underhaanden til normal Pris, skal passende Jord kunne eksproprieres til samme Pris efter Reglerne i Lov af 4. Juli 1850 om Jords Afstaaelse til Bolig for husvilde eller ved de nedsatte Kommissioners Medvirkning.“

Denne Resolution, der blev vedtaget 1908, er Gang paa Gang, naar Husmændene havde dette Spørgsmaal under Debat, blevet understreget og er blevet vedtaget paa ny, og derfor kan man ikke fra Venstres Side tale paa Landbrugets Vegne, thi Husmændene har talt paa en anden Maade, paa en Maade, der har givet sig Udtryk i det Lovforslag, der her foreligger.

Maa jeg endvidere sige, at det lyder jo underligt, naar man hører de stærke Ord nu fra Venstres Side. Man nævnte Loven af 1850, og jeg gik da hen til Bogreolen og prøvede paa at se, hvordan man saa paa dette Spørgsmaal i 1850. Jeg fandt da af Landstingsmand Thalbitzer — en Proprietær, der var valgt i Københavns Amtsraads-kreds og var Medlem af Amtsraadet — en Udtalelse, der virker fuldstændig revolutionerende efter de Anskuelse, Venstre har. Man drøftede det Lovforslag, som der er Tale om her, og som senere blev vedtaget, og Indenrigsministeren gør de samme Betæneligheder gældende med Hensyn til den grundlovsmæssige Ret til at ekspropriere, hvortil Proprietær Thalbitzer svarer:

„Indenrigsministeren mente nemlig, at det strider mod Grundlovens § 87, at vi vedtager disse Paragraffer, fordi det ikke stricte kunde siges, at Almenvellet kræver de der omhandlede Jordafstaaelser. Det forekommer mig dog ganske klart, at naar en Stat vil søge at indføre et Princip, hvorved man vil forebygge, at Borgerne bliver fattige, maa dette dog i høj Grad være til det almindelige Vel.“

Det er en Udtalelse fra en Storlandbruger i 1849—50, og senere tilføjer han i sin Tale noget, som ogsaa er ganske godt, og som de ærede Medlemmer i Grunden skulde have læst, inden de var gaaet saa stærkt i Brechen mod det foreliggende Lovforslag. Han nævner, at der ogsaa maa eksproprieres Jord til